

מנהג רוב קהילות השאמי^{קסב}. ומנהג קהילות הבלדי שלא לכפול כלל, כיון שאין בפרשה זו אלא תשעה פסוקים^{קסג}.

צ. בשאמי אומרים והוא רחום או ה' הושיעה וכו'^{קסד} אשרי וכו'^{קסה}, [ואין אומרים למנצח^{קסו}], ויש שמוסיפים אף פסוקי ובא לציון עד ואתה קדוש^{קסז}, וקורין המגילה, ולאחריה^{קסח} אומר ובא לציון או ואתה קדוש. ומחזירין הס"ת למקומו, ואומר הש"צ קדיש תתקבל, [ויש שנהגו לומר גם בית יעקב שיר המעלות ומזמור של יום], ואומרים מזמור על אילת השחר, ומסיימים כשאר ימים.

צא. בבלדי אחר קריאת התורה מחזירין ס"ת למקומו, ואומרים סדר היום כשאר ימים, ומוסיפין שיר מזמור לאסף, ואחר עלינו לשבח קוראין המגילה, ולאחריה שיר המעלות לולי וכו' וקדיש.

צב. אין חולצין את התפלין עד לאחר קריאת המגילה משום שדרשו חכמים ויקר אלו תפלין^{קסט}.

מילה בפורים

צג. אם יש ברית מילה בפורים, אין מנהגינו לימול קודם קריאת המגילה^{קע}.

שהעיר על זאת בשתילי זיתים שם סק"ב. והעלה מנהג זה בתכלאל מהר"י בשירי שכתבו לעצמו כפי שהובא בגליון תכלאל קדמונים (פ' א'), ומהר"י צובירי זצ"ל אגרת הפורים עמ' קס"ב. מנהג השאמי בק"ק צנעא, ק"ק ביצ'א כמובא בסידור פאר התפלה. אמנם בק"ק צ'אלע לפי המובא בס' זכרון תימן עמ' ר"ס לא נהגו לכפול. מנהג מיוחד בק"ק רדאע שהצבור הוא שכופל פסוק אחרון ולא הקורא כמובא בסידור שיח שפתותינו עמ' תנ"ד [וצ"ב בטעם מנהג זה].^{קסג} כ"ה ד' מהר"י ונה, וכן הנהיג מהר"י בע"ח משום שלא נמצא כן בתכאליל, אע"פ שהעיד שהמנהג בזמנו לכפול.

^{קסד} הנוהגים כשיטת מהר"י ונה שלא לומר והוא רחום ביום שאין בו תחנון, וכן הוא מנהג קהילות בדרום תימן כגון קהילת דמאר וקהילת צ'אלע ועוד.

^{קסה} שתילי זיתים תרצ"ג ס"ק י"א בשם מהריק"ש שאומרים אשרי קודם המגילה, ומשמע דאין פותחים בובא לציון עד ואתה קדוש, וכן סידר מהר"י צובירי זצ"ל בכנסת הגדולה ואגרת הפורים. [וכן מבואר בהדיא בכמה מסדרי הראשונים שסדרו לומר ובא לציון אחר קריאת המגילה].

^{קסו} רמ"א תרצ"ג ס"ג.

^{קסז} כן נהגו ברוב קהילות השאמי

^{קסח} ראה בספר נחלת יוסף מנהגי ק"ק עדן לומר גם מזמור לולי ה' קודם ואתה קדוש.

^{קסט} שתילי זיתים תרצ"ג ס"ק י"א.

^{קע} בשתילי זיתים לא העלה הגהת הרמ"א בס' תרצ"ג שכתב שמלין קודם קריאת המגילה, וציין לדבריו בס' תקפ"ד סק"ה ששם כתב שאם אירע מילה בר"ה מנהגינו לימול אחר יציאה מבית הכנסת.

צד. חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים^{קעא}, ורשאי ליתן או מעות או מאכל^{קעב}.

צה. יש אומרים שיש לקיים במתנות אלו^{קעג} זכר למחצית השקל, על ידי שיתן שלש מחציות מן המטבע הקבוע באותו מקום, ואין חייב בזה אלא זכר מבין עשרים ולמעלה^{קעד}. אמנם לא נהגו כן^{קעה}.

צו. נוהגים ליתן מתנות לאביונים אחר תפלת שחרית^{קעו}.

צז. לא יתן ממעות מעשר אלא משלו, ואם בא להוסיף מוסיף משל מעשר^{קעז}.

צח. מן הדין יכול ליתן מתנות לאביונים קודם פורים, אבל אין לעשות כן שמא יאכלום העניים קודם פורים^{קעח}.

צט. אין מדקדקין במעות פורים למי לתנם, אלא כל הפושט יד ליטול נותנים לו^{קעט}.

ק. נהגו ליתן מעות פורים לילדים לשם שמחה^{קפ}.

קא. יש אומרים שאשה חייבת במתנות לאביונים כאיש, ויש פוטרם, ולמעשה לא נהגו לייחד נתינה עבור הנשים^{קפא}.

קעא תרצ"ד ס"א.

קעב משנ"ב תרצ"ד סק"ב.

קעג כן פירש רבינו השתילי זיתים תרצ"ד סק"ב את דברי הרמ"א שאין זכר למחצית השקל חיוב נוסף אלא מעות פורים עצמם יש ליתן בשלש מחציות זכר למחצית השקל, וכן מוכח בלבוש שציין בשת"ז שם, וכן בהגהות מרדכי ס' תשע"ז שהוא מקור הדין. ושלא כדברי הפמ"ג שהובא במשנ"ב ששני חיובים הם. ובמקום אחר כתבנו עוד בזה.

קעד תרצ"ד ס"א.

קעה הרבנים שליט"א.

קעז שתילי זיתים תרצ"ד סק"ג. ובתימן היו העניים מסובבים בין הקהל בשעת קריאת המגילה, כמאמר חז"ל שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה. ראה מצפונות יה"ת עמ' 135.

קעז שתילי זיתים תרצ"ד סק"א בשם מג"א.

קעח שתילי זיתים תרצ"ד סק"א.

קעט תרצ"ד ס"ג.

קפ מצפונות יה"ת עמ' 135, תולדות מהר"ש שבזי עמ' ע"ד, עריכת שלחן תרצ"ד ס"ג, הגר"פ קורח שליט"א במגלת אסתר שלום ואמת עמ' י"ז [והוסיף שפעמים שעל ידי הנתינה לילדים נותנים בדרך כבוד להוריהם שתהא בידם יכולת להוציא לצרכי פורים במעות הללו].

קפא הרבנים שליט"א, ויש לפרש או משום דס"ל כסברת הפוטרם, או דס"ל שיוצאת בנתינת הבעל.

קב. חייב לשלוח ב' מנות של מאכל או ב' מנות של משקה, או מאכל אחד ומשקה אחד, לאיש אחד^{קפב}.

קג. זמן קיום מצות משלוח מנות הוא ביום, שהוא זמן הסעודה^{קפג}.

קד. נהגו לשלוח מנות על ידי קטנים^{קפד}.

קה. עני המתפרנס מן הצדקה, חייב במשלוח מנות^{קפה}.

קו. יש אומרים שאשה חייבת במשלוח מנות כאיש^{קפו}, ויש פוטרם^{קפז}.

קז. איש ישלח לאיש ואשה לאשה, אבל לא ישלח איש לאשה ולא אשה לאיש, כדי שלא יבא איש לשלוח לאלמנה ויבואו לידי ספק קידושין^{קפח}.

סעודת פורים

קח. סעודת פורים צריך לעשותה ביום, ואם עשאה בלילה לא יצא ידי חובתו^{קפט}, ומכל מקום גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה^{קצ}.

קט. טוב לעסוק בתורה קודם שיתחיל בסעודה, וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה ודרשין אורה זו תורה^{קצא}.

קי. יש אומרים שיש לאכול זרעונים בפורים^{קצב}.

^{קפב} שו"ע תרצ"ה ס"ד שתילי זיתים ס"ק י"ו.

משלוח מנות בתימן הכיל בדרך כלל: ביצים מצוירות, מיני מתיקה, עוגות וכעכים ממינים שונים, מיני פירות וקטניות, ויש שהוסיפו גם בשר ומשקה. העיר הגר"פ קורח שליט"א שבדרך כלל לא שלחו משקאות כיון שלא היה בקבוקים לכולם כדי לשלוח, ובפרט שאין מחזירים. ע"כ.

^{קפג} רמ"א תרצ"ה ס"ד ושתילי זיתים ס"ק י"ט.

^{קפד} מצפונות יה"ת עמ' 135. וכ"כ בספר מקור חיים להחז"י ס' תרצ"ד דמהני לשלוח מנות על ידי קטן.

^{קפה} שתילי זיתים תרצ"ה ס"ק י"ח.

^{קפו} רמ"א שם.

^{קפז} שתילי זיתים ס"ק כ"א בשם פר"ח ומהריק"ש.

^{קפח} רמ"א סוס"י תרצ"ה.

^{קפט} שו"ע תרצ"ה ס"א.

^{קצ} ארח"ח הובא בב"י, והגהת הרמ"א שם והעלהו בשתילי זיתים, ובעץ חיים קס"ו א'. וראה תולדות מהר"ש שבזי עמ' ע"ד שנהגו להתאסף בקבוצות וקורים בעין יעקב ואוכלים מיני מגדים וזרעונים ושותים ושמחים עד שעות מאוחרות ויש עד הבוקר, ובס' זכרון תימן מנהגי צ'אלע עמ' ר"ס שמנהגם להתאסף בלילה משפחות משפחות לסעודה שהיתה מלווה בשירים וריקודים ודברי תורה.

^{קצא} רמ"א תרצ"ה ס"ב.

קיא. המנהג לעשות את הסעודה לקראת הצהריים^{קצ"ג}, או בצהריים^{קצ"ד}, ומנהג ק"ק צנעא שלקראת הערב הולכים לבית הכנסת לתפלת מנחה וערבית ולימוד כשאר ימות השנה^{קצ"ה}, ויש שנהגו להמשיך בשמחה ומשתה עד הלילה^{קצ"ו}.

קיב. כשבא לשתות, מרים כוסו ואומר: ארור המן, והמסובים משיבים: ברוך מרדכי, ואומר: ברוך מרדכי, והמסובים משיבים: ארור המן, וכן ארורה זרש וכו' כמו לאחר קריאת המגילה^{קצ"ז}.

קיג. ירבה בשמחה ובאכילה ובשתיה, ותהיה כוונתו לשם שמים שלא יקל ראשו בדברים בטלים ובניבול פה אלא ישמח בשם יתברך ובנסים שעשה לאבותינו ויודה וישבח לשם יתברך^{קצ"ח}.

קיד. לא נהגו להדליק נרות בשעת הסעודה^{קצ"ט}.
קטו. בברכת המזון אומר על הנסים בברכת הארץ, ואם שכח כל שלא חתם בשם חוזר ואם חתם בשם אינו חוזר, ואם התחיל סעודתו ביום

^{קצ"ב} רמ"א תרצ"ה ס"ב, והעלה הגהה זו בשתילי זיתים. [אע"פ שלא היה מנהג קבוע כן לפורים, אלא אוכלים זרעונים וקטניות כשאר ימות השנה, דומיא דהעלה הגהת רמ"א שיש נוהגים באכילת גבינה בחנוכה בס"י תר"ע]. וראה לעיל שבשרעב נהגו באכילת זרעונים בליל פורים.

הרבה נהגו להכין בצק המטוגן בשמן הנקרא זלאבי"א כן קבלנו מזקנים, וכ"ה בס' בה"א מנהגי צעדה עמ' 560, ו-608, וספר זכרון תימן מנהגי צ'אלע עמ' ר"ס.

^{קצ"ג} הגר"פ קורח שליט"א הגר"א אריה שליט"א, והטעם שאין עושים אותה בשחרית כתב בשתילי זיתים תרצ"ה סק"ט בשם המג"א משום שטרודים במשלוח מנות. [ועי' למהרי"ץ בע"ח קס"ו א' שכתב שנהגו לעשות סעודת פורים העיקרית בשחר].

^{קצ"ד} עריכת שלחן תרצ"ה ס"ג.

^{קצ"ה} הגר"ש קורח שליט"א, הגר"פ קורח שליט"א.

^{קצ"ו} וכ"ה בתולדות הרשב"ז עמ' ע"ה, וכן שמענו מזקנים.

^{קצ"ז} ומקובל שזהו פירוש עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, דהיינו שאינו עונה כיאות, וכמו שפירש כע"ז בספר האשכול שהי' לקדמונים שיר ובסיום החרוזים אמרו פעם א' ברוך מרדכי ופ"א ארור המן, פ"א ברוכה אסתר ופ"א ארורה זרש, ומי שאינו בישוב הדעת כל עקר בקל יוכל להחליף. והובא כ"ז בעריכת שלחן ס' תרצ"ה.

^{קצ"ח} לשון מהר"ר צאלח זצ"ל זקנו של מהרי"ץ בספר ספרים חמשה עמ' קנ"ה.

^{קצ"ט} הרבנים שליט"א, ועי' למהרי"ץ בע"ח (קס"ו א') שהביא מנהג זקנו מהר"ר צאלח זיע"א שהיה מדליק נרות שעווה בעת הסעודה בשחרית אף דשרגא בטיהרא לא מהני היה עושה מסך בחלונות כדי שיאירו הנרות ומטי בה משם מנהג הראשונים, והביא שכ"ד הפר"ח שצריך להדליק אבוקה כשעושה סעודה ביום דרך שמחה ויו"ט.

^י שתילי זיתים תרצ"ה ס"ק י"ב והטעם שאין חיוב אכילת פת בפורים, דאי משום משתה ושמחה מתקיים בבשר ויין.

ונמשכה הסעודה עד הלילה, מזכיר על הנסים^{רא}, וכן המנהג^{רב}. אבל אם משכה סעודתו עד הלילה והתפלל ערבית קודם שיברך ברהמ"ז לא יזכיר על הנסים^{רי}.

קטז. בבלדי אומרים מגדול^{יד}, בשאמי אומרים מגדיל^{יה}.

קין. יש אומרים שיום פורים חשוב פנים חדשות לברך בו ז' ברכות לחתן אף שאין פנים חדשות^{רי}.

שמחת פורים

קית. נהגו ללבוש בגדי חג ומועד בפורים^{רי}.

קיט. מה שאמרו חכמים חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, נהגו אבותינו לקיימו בשתיית יין יתר על לימודם, ובשינה, ולא בשכרות^{רי}, וכמו שכתב הרב המאירי (מגילה ז' ב') וז"ל: ומ"מ אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה שלא נצטוונו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו. ע"כ^{רט}.

^{רא} שו"ע תרצ"ה ס"ג סברת הסתם, וכתב בשתילי זיתים שכך דעת מרן בס"י קפ"ח ס"י, וכן הכריע בפעולת צדיק ח"ג ס"י ל"ח דאזלינן בתר התחלת הסעודה.

^{רב} כן יש ללמוד ממה שהעלה בשתילי זיתים הגהת הרמ"א שכתב שהמנהג כסברא זו.

^{רג} רביד הזהב תרצ"ה ס"ב שכ"מ מד' מג"א.

^{יד} עץ חיים אגדתא דפסחא.

^{יה} שהדבר תלוי ביום שיש בו מוסף.

^{יו} עץ חיים קע"א א' בשם לקט הקמח. וכ"כ מהר"ש אלגזי בס' גופי הלכות ועוד פוסקים הובאו באוצה"פ אה"ע סי' ס"ב ס"ק מ"ג, ועי' בענ"ח אות ל"ח שהביא בשם הרב בית עובד דבין י"ד ובין ט"ו למוקפים הוי פנים חדשות. [ויש חולקים בעיקר דין זה עי' ס' טהרת המים שיורי טהרה מערכת פ' אות כ"ה, שו"ת התעוררות תשובה ח"ב סי' ק"כ, שאין פורים חשוב כפנים חדשות, ובבאר היטב אה"ע סי' ס"ב סק"י נסתפק בזה].

^{יז} בשתילי זיתים העלה הגהת הרמ"א תרצ"ה ס"ב שיש נהגו ללבוש בגדי שבת ויו"ט בפורים וכן נכון, והיינו משום שמנהג זה קיים בקהילותינו. וראה לעיל תוכחת מהרי"ץ שיש ללבוש בגדי המועד כבר מבערב.

^{יח} וכן מסרו כל הרבנים שליט"א.

^{יט} וכ"כ הב"י בשם הארחות חיים (הל' פורים אות לח) חייב אינש לבסומי בפוריא לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן אך שישתה יותר מלימודו מעט. והובא בהגהת הרמ"א תרצ"ה ס"ב, והעלהו בשת"ז, ועי' בע"ח קס"ו שדקדק מלשון מרן בשו"ע שכתב חייב "ליבסומי" ולא כתב להשתכר, משמע דא"צ להשתכר רק ישתה יותר קצת מלמודו. [וצ"ע כי לשון לבסומי הוא לשון הגמ', ורש"י ועוד ראשונים פירשו להשתכר, וגם בדברי הרמ"א מוכח שפי' לשון השו"ע דהיינו להשתכר עיי"ש, ושו"ר בענ"ח אות ט"ל שתמה בזה].

קב. כתב השתילי זיתים: לחטוף הבחורים מאכל זה מזה אנו לא נהגנו כן, ואין חילוק בשטות בין פורים לשאר ימים, וכן פסק ב"י, וכ"ש להזיק אחד את חברו, ואומר אני שאין זה אלא נאצה לפני השי"ת ולא שמחה^ר.

קכא. לדידן אף בפורים אסור לגבר ללבוש שמלת אשה, ולאשה כלי גבר, וכן אסור ללבוש כלאים דרבנן, והמשנה עושים בו דין כבשאר ימות השנה^{ר"א}.

קכב. נהגו הילדים לעשות דמות המן ומסתובבים איתו ברחובות, ולבסוף שורפים אותו באש^{ר"ב}.

עשיית מלאכה

קכג. נהגו שאין עושים מלאכה ביום פורים^{ר"ג}, בין מלאכת כפים בין פרקמטיא [סחורה]^{ר"ד}, והעושה אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם^{ר"ט}.

קכד. מותר לעשות מלאכה של שמחה, כגון לבנות בית חתנות לבנו וכיוצ^{ב"ר}. וכן מלאכה שאם לא יעשנה בפורים יגרם לו הפסד מותר^{ר"ז}.

^{ר"י} שתילי זיתים תרצ"ה ס"ק י"א, והשמיט הגהת הרמ"א שהעלה מנהגים אלו. ואמנם ע"י למהר"י ונה שכתב וז"ל: וגם כן מה שנהגו לצבוע ביצים אדומות ולחטוף אותן מאחד לחבירו ואין בו משום גזל ולא מפריחי יונים הכל כתוב בספר כד הקמח ובהגהות ש"ע לר' משה איסרל"ס ז"ל ומנהג ישראל תורה. ע"כ. אך העירו הרבנים שלא שמענו ולא ראינו מנהג זה.

^{ר"א} כתב רבינו השתילי זיתים סוס"י תרצ"ו כל מה שכתוב בהג"ה סי' תרצ"ו ס"ח לא שמענו מי שנהג כן במקומות אלו והמשנה עושים בו דין כבשאר ימות השנה ועיין ט"ז י"ד סי' קפ"ב. ע"כ.

^{ר"ב} ראה מצפונות יה"ת עמ' 136, וכן מסרו הרבנים שליט"א, תולדות מהר"ש שבזי עמ' ע"ד, מנהגי יהדות חבאן עמ' 97.

^{ר"ג} בשתילי זיתים העלה הגהת הרמ"א דהאידנא נהגו בכל מקום שלא לעשות מלאכה, והוסיף בס"ג שכ"כ הב"י בשם ארח"ח.

^{ר"ד} הט"ז כתב להתיר לעשות פרקמטיא מפני ששמחה היא לו, וכ"פ במשנ"ב, אולם בשתילי זיתים לא העלה דברי הט"ז, וכתב בעריכת שלחן שכן מנהגנו לאסור בשניהם, ואבותינו ורבותינו לא חלקו בין מלאכת כפים לפרקמטיא. ועי' בשכ"ג סק"ה דשקו"ט להתיר פרקמטיא, ומסיק: ומיהו אע"פ שאנו מדמין לא נעשה מעשה להתיר סחורה בפורים, ומיהו אם עבר ועשה סחורה אין ב"ד קונסין אותו אם לא לעשות סייג שלא יפרוצו בעשיית מלאכה. והובא בשלחן גבוה סק"ג, וכה"ח סק"ה.

^{ר"ט} שו"ע תרצ"ו ס"א.

^{ר"ז} שו"ע שם.

^{ר"ח} שעה"צ סק"ג בשם הפמ"ג.

קכה. מותר לעשות מלאכות גמורות לצורך פורים, וכן כל מלאכת מצוה מותרת כגון לכתוב פסקי הלכות וחידושי תורה^{רי"ח}.

פורים דמוקפין

קכו. כרכים שהיו מוקפים חומה מימות יהושע בן נון אעפ"י שאינם מוקפין עכשיו, קורין המגילה ומקיימים מצות היום בט"ו^{רי"ט}.

קכז. בכל ערי תימן קראו ב"ד בלבד^{ר"ב}, ויש מי שכתב שראה בכתבי יד כי כאשר ישבו אבותינו בעיר המבצר במרומי מדינת צנעא, היו קורין גם בט"ו^{רכא}.

קכח. כל יישוב הנראה עם הכרך אע"פ שאינו סמוך והוא רחוק הרבה^{ר"ב} כגון שהוא בהר, נדון ככרך וקורין בו המגילה ומקיימים מצות היום בט"ו, וכל הסמוך לכרך עד מרחק מיל (960 מטר) אע"פ שאינו נראה נדון ככרך^{ר"ב}.

קכט. במה דברים אמורים דנראה וסמוך נדון ככרך, אם דרים בכרך רבים מישראל וקורים בו בט"ו, אבל אם אין קורים בו עשרה מישראל אין הנראה והסמוך נדון ככרך, אלא קורים בו ב"ד^{ר"ב}.

רי"ח רמ"א תרצ"ו ס"א.

רי"ט תרפ"ח ס"א.

^{ר"ב} והיינו אף הקדומות שהוזכרו במקרא 'הדורם אוזל ודקלה' (בראשית י' כ"ז), ולפי תרגום רס"ג הם דמאר צנעא וצעדה, וכמש"כ מהרי"ץ בע"ח זות"ד: מקומנו זה ארץ התימן לא קבלנו בו שום ספק וקורין בו ב"ד ואפ"י כשהיו אבותינו עדיין שוכנים במדינת צנעא לא היו קורים רק ב"ד דלא הוי להו בזה ספיקא ולכו"ע עכשיו שיצאנו מהמדינה חוצה לה ליכא ספיקא כלל שאין קורין רק ב"ד שכבר כתב הרב משאת משה סי' ג' שהסמוכות לספיקות אין קורין בט"ו מן הספק. ע"כ. גם בספר סערת תימן כתב שהחומה אינה אלא מתקופה מאוחרת. אמנם בעיר צעדה אע"פ שהיא מוקפת חומה ולפי המסורת שבידם מוקפת חומה היא מימות יהושע בן נון קורים רק ב"ד כמש"כ בס' בה"א עמ' 212. [ויתכן דס"ל כשיטת רס"ג בסדורו שאין קורין בט"ו אלא במוקפות חומה שבא"י, אלא שמסתבר יותר שאינה אלא ספק מוקפת מימות יב"נ, שהרי לא נתיישבו היהודים שם אלא מתקופת הגלות, וס"ל כשיטות רוב הראשונים שדין ספיקות לקרות ב"ד בלבד].
^{רכא} בספר אבן ספיר (פרק מ' עמ' צ"א) כתב שראה בסידורי תפלות שמלפנים שכאשר ישבו במבצר העיר קראו המגילה בט"ו משום שהיא ספק מוקף חומה מימות יהושע בן נון. וכן הובאה מסורת זו בעריכת שלחן סי' תרפ"ח.

^{רכב} שתילי זיתים סק"ז.

^{רכג} שו"ע תרפ"ח ס"ב.

^{רכד} פעולת צדיק ח"א סי' צ"ז (צ"ח) בשם תשו' משאת משה סי' ג', והובא גם בכה"ח תרפ"ח ס"ק י"ג, באור הלכה תרפ"ח ד"ה או שסמוכין בשם דבר משה,

ספק מוקף חומה מימות יהושע בן נון

קל. עיר שהיא ספק אם מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קורים בו בי"ד
בברכה, ובט"ו בלא ברכה^{רכ"ה}. ומקיימים שמחה ומשתה משלוח מנות
ומתנות לאביונים בשני הימים^{רכ"ו}.

קלא. במה דברים אמורים שעיר זו מוקפת חומה או שהיתה לה חומה בודאי
בעבר, והספק הוא אם חומה זו מימות יהושע בן נון, אבל עיר ישנה
שאינן לה חומה כלל ולא ידוע שהיתה לה חומה, ויש לנו ספק אם
היתה מוקפת חומה בימות יב"נ, אינה בכלל הספק, וקורין בה בי"ד^{רכ"ז}.
קלב. עיר שהיא ספק מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אין הסמוך לה נדון
כמותה לקרוא בט"ו מספק, אלא קורים בי"ד^{רכ"ח}.

בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר

קלג. בן עיר שהלך לכרך אם היה דעתו בשעה שהלך לחזור למקומו קודם
אור יום ט"ו, ונתעכב ולא חזר למקומו קורא בי"ד, ואם היה דעתו
בשעה שהלך להיות בכרך באור יום ט"ו הרי זה קורא בט"ו^{רכ"ט}.

קלד. בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו בשעה שהלך לחזור למקומו קודם
אור יום י"ד ונתעכב ולא חזר למקומו קורא בט"ו, ואם היה דעתו
בשעה שהלך להיות בעיר באור יום י"ד קורא בי"ד.

בן עיר שלא קרא בי"ד

קלה. בן עיר שנאנס ולא קרא בי"ד קורא בט"ו^{רל} בברכה^{רלא}, ויש אומרים
שלא יברך^{רלב}.

^{רכ"ה} שו"ע תרפ"ח ס"ד. ובשתילי זיתים סק"י בשם הלבוש הטעם שמברך בי"ד משום דתלינן שהיא מהרוב,
ובמשנ"ב ס"ק י"א בשם הגר"א טעם אחר דבי"ד יצא בדיעבד אף אם היא מוקפת חומה, [וטעם זה מוכח
מדברי הרמב"ם בתשו', ואכמ"ל].

^{רכ"ו} שתילי זיתים סק"י.

^{רכ"ז} ב"י תרפ"ח, פר"ח, שתילי זיתים סק"י.

^{רכ"ח} שו"ת פעולת צדיק שם בשם משאת משה שם, ועץ חיים קס"ד א', ברכ"י סי' תרפ"ח הובא בבאור הלכה
ד"ה או, כה"ח ס"ק י"א, וזה שלא כד' החזו"א או"ח סי' קנ"ג סק"ג.

^{רכ"ט} שו"ע תרפ"ח ס"ה ושתילי זיתים שם.

^{רל} שו"ע תרפ"ח ס"ח.

דין יום י"ד ויום ט"ו

קלו. יום י"ד ויום ט"ו בין לפרוזים בין למוקפים אין בהם נופלים על פניהם ואין אומרים למנצח, ואסורים בהספד ותענית^{רלג}.

אבלות (ר"ל) בפורים

קלו. נחלקו הפוסקים אם נוהגין דיני אבלות בפורים, וכן נחלקו המנהגים בזה שמנהג ק"ק צנעא ועוד מקומות כדעת הסוברים שאבלות נוהגת בפורים לכל דיניה^{רלד}, ויש מקומות שנהגו בהם כדעת הסוברים שאין נוהגין דיני אבלות בפורים^{רלה}.

קלח. אבל אפילו תוך שבעה חייב במשלוח מנות^{רלו}, ולדעת הסוברים שאבלות נוהגת בפורים אין שולחים אליו כל שנה ראשונה משום שהוא כשאיילת שלום שאסורה באבל^{רלז}, ולדעת הסוברים שאין אבלות נוהגת בפורים מותר לשלוח לו, לנוהגים לשאול בשלום האבל בשבת^{רלח}.

רלא ט"ז, פר"ח, וכ"פ בשתילי זיתים ס"ק כ"ב ודייק כן מסתימת מרן בשו"ע שלא העלה המשך דברי שבלי הלקט שיקרא בלא ברכה, כשם שכתב כן בס"ז לגבי המפרש בים.

רלב פמ"ג א"א י"ב, משנ"ב ס"ק כ"ג, כה"ח ס"ק נ"ט.

רלג שו"ע תרצ"ו ס"ג.

רלד עין חיים קס"ו א', ושו"ת פעולת צדיק ח"ב סי' רצ"ג, [וכ"ה בפעו"צ ח"ב סי' ע"ח], מהר"ח כסאר בספר שם טוב פ"ב מהל' מגילה ה"ג, מהר"י צובירי ויצבור יוסף בר ח"א פט"ז עמ' שנ"ט, ובקובץ נפש זכה עמ' י"ד, עריכת שלחן תרצ"ו ס"ד, בית מועד פמ"ג עמ' רפ"ח.

רלה בשתילי זיתים העלה הגהת הרמ"א שהמנהג שאין אבלות בפורים, ומבואר שכן היה המנהג בזמנו בק"ק צנעא, וגם בדברי מהרי"ץ בע"ח אין מפורש שהמנהג לנהוג דיני אבלות שהרי כתב בזה"ל: וכן המנהג לנחם האבל ומשמע שאסור לצאת מפתח ביתו וכ"נ דעת הש"ע דלא כרמ"א. ע"כ. ומבואר שלא העיד אלא על המנהג לנחם האבל ולא כתב שהמנהג שאסור לו לצאת מפתח ביתו, ואדרבא מדהוצרך לדקדק כן מדברי הפוסקים ולא כתב שכן המנהג, משמע שנהגו כד' השתילי זיתים, ואי משום הא דנהגו לנחם י"ל דאע"ג דאין אבלות נוהג בפורים שפיר דמי לנחם האבל כדקי"ל בסי' רפ"ז ס"א שמותר לנחם אבלים בשבת, [ויתכן דפורים לא חמיר כשבת ומותר לומר לו בנוסח שאומר בחול], וכן מסרו הגר"א אריה שליט"א, והגר"ח דחבש שליט"א שיש מקומות שלא נהגו בהם אבלות בפורים.

רלו שו"ע תרצ"ו ס"ו, ואע"פ שהביא דין זה בלשון יש מי שאומר, כבר כתב בשתילי זיתים ס"ק י"ג שביו"ד כתב מרן כן בסתם. וכתב הגר"פ קורח שליט"א המנהג שממעטים במשלוח מנות.

רלז תרצ"ו ס"ו ברמ"א, ועי' ברביד הזהב שצידד להתיר לשלוח מנות לאבל כשם שמותר לאבל לשלוח מנות לאחרים.

רלה שתילי זיתים תרצ"ו בשם מג"א, ולענין שאלת שלום לאבל בשבת עי' סי' שפ"ה ס"ג.

דין שנה מעוברת

קלט. כשהשנה מעוברת אין קריאת המגילה ומצות היום וקריאת ד' פרשיות נזהגות אלא באדר שני בלבד^{רלט}.

קמ. יום י"ד וט"ו של אדר הראשון בין לפרזים בין למוקפים, אין נופלים בו על פניהם ואין אומרים בו מזמור למנצח יענך, ואסור בהספד ותענית^{רמ}.

קמא. יש אומרים שחייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון, אך לא נהגו כן, ומכל מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ד' המחייבים, וטוב לב משתה תמיד^{רמא}.

כתב רבינו מהרד"ם

בספרו רביד הזהב סוס"י תרצ"ו

🍷 "וטוב לב משתה תמיד" רבותינו ז"ל דרשו (מדר' רות פרשה ה' פיסקא ט"ו) על פסוק ויאכל בועז וישת וייטב לבו שעסק בתורה, הכא גם כן אמרינן וטוב לב דהיינו שעוסק בתורה כמשתה תמיד

👉 הודעה חשובה לזכרי הרבים 👈

יתקבלו בברכה למערכת הערות והארות למדור זה, וכן לשאר המדורים. ויפורסמו בעז"ה בגליונות הבאים בשם אומרים.

^{רלט} שו"ע תרצ"ז ס"א. שתילי זתים סוס"י תרפ"ח.

^{רמ} שו"ע תרצ"ז ס"א.

^{רמא} רמ"א סוס"י תרצ"ז והעלהו בשתילי זיתים.

מכתבים למערכת

כס"ד

אכבוד

הקובץ הנפלא והבהיר
"הלכה ומסורה"

לום וברכה מאולקי
המערכה, וכל"ס!

מאוד נהניתי מהקובצים
האדירים להוצאתם לאור
ברוך פאור והדר כמנהג
ופאול וכו', ולכמ"ה.

כן ראיתי בחוברת
מאמרים משובחים
המחלקים מנהג תימן
ברוך פאור והדר, אשריכם
לזכותם אכב.

ויהא פאור לקוב"ה יתן
אעורכים הנכבדים, כוחות
גדולים להמשיך המפעל
הגדול הזה "הלכה
ומסורה" לתפארת יוצאי
תימן, ואלו ישראל.

בברכת כהנים באוהבה
וביקרא באור"תא
אמ"אול הכהן רבינוכיץ
מח"ס "גם אני אודבק"
כני ברק

אכבוד

מערכת הלכה ומסורה
לום.

החוברת הנפלאה להוצאתם לחנוכה
הסבה לנו עונג רב, וריגלה אותי
במיוחד התלובה המעניינת של הרכיב
הלהב עם היציאות מן השמים דבר
המעיב על מעט מהמעט על קדושתם
ולתרתם של רבותינו הקדושים, חכמי
תימן.

וכבר ילפנו ציפייה לקראת כל חג
ומעד הבא לקראתינו לנהנה מעוד
חוברת בעל"ה.

ע"כ ברצוני לחלק את ידי העוסקים
במלאכה הקלה אלם למי, להגדיל
תורה ולהאדירה.

בברכת התורה
א.ר.
כני ברק

ניתן לשלוח למערכת למדור זה גם תגובות,
הערות והארות, וכן למדור "שקלא וטריא",
בצירוף שם מלא וטלפון והרופה שלא לפרסם
שם מלא, יש לציין זאת.

הודעות

- קבלנו תגובות רבות מהחפצים ללמוד דבר ה' זו הלכה מתוך ההלכות ומנהגים שבחברות 'הלכה ומסורה' בצוותא בביהכנ"ס וביהמ"ד, וע"כ בעז"ה גבאים ורבני ביהכנ"ס וביהמ"ד המעוניינים בדבר וצריכים לכמות עבור הלומדים, יוכלו לקבל את ההלכות ומנהגים בפקס, או בדוא"ל.
- כמו כן כדי לקבל גליונות קודמים בדוא"ל, לשלוח בקשה ל: mah@013net.net
- אברכים ובני הישיבות מוזמנים בזה לשלוח מד"ת בתורת רבותינו פוסקי חו"ר תימן ובראשם רבותינו השתילי זיתים ומהרי"ץ שממיהם אנו שותים, וכן מו"מ בד' ש"פ. בעז"ה יתקבלו למערכת לפרסום חידושי תורה והלכה מוקלדים ומוגהים בלבד.
- מי שיש בידו מגנוזות חכמי תימן ורוצה לזכות בהם את הציבור, ושיזכו המחברים הקדושים זיע"א שיהיו שפתותם דובכות בקבר, נא יואיל לשלוח למערכת, ובעז"ה יפורסם במדור זה. וטוב עין הוא יבורך.

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות למערכת מפעל ארחות הלכה,
הרב אליעזר ק.

0527156287-0527138106 📞

או בדוא"ל: mah@013net.net או בטלפקס: 0737282777.

© כל הזכויות שמורות

אם אין קמת - אין תורה

קראת, נהנית, החכמת. אך דע, שמחוסר תקציב החוברות
מפורסמות במתכונת מצומצמת, וחבל. אם הדבר מוצא חן
בעיניך, ומבין הינך את יקר חשיבותו,
נא הרם ירך להיות שותף עימנו בעשייה הברוכה למען עתיד
עדתינו המפוארה, ועתידך ועתיד ילדיך. וכמובן שזכות
הרבים תהיה תלויה בכך.
פנה למערכת
לזכות אבות לנחת רוח, ולע"נ.

טוב עין הוא יבורך

מערכת חוברת 'הלכה ומסורה' מביעה את הוקרתה
לעורכי העלון השבועי "ענפי התורה" ובפרט לשה"ט
ר' תמיר גידן הי"ו על נכונותו לבוא לעזרת ה' בגיבורים
בענייני החוברת, יה"ר שיראה ברכה בכל מעשה ידיו,
ויצליח בכל אשר יפנה, אכ"ר.

